

BALKANLARIN YENİ YÜZÜ: KOSOVA

Mustafa TOMBULOĞLU

Balkanların, Türkiye ve dünya siyaseti açısından önemi her geçen gün artıyor. Dinmek bilmeyen etnik çatışmalarla dikkatleri üzerinde toplayan Balkanlar, 1999'dan beri Birleşmiş Milletler(BM) Kosova Misyonu tarafından yönetilen Kosova'nın bağımsızlık ilanıyla sonuçlanan süreç sonrasında yeniden gündemin üst sıralarını zorluyor. 1389'da Sırplarla yapılan Kosova Meydan Savaşı'ndan sonra Osmanlı egemenliğine giren ve yaklaşık 500 yıl Osmanlı toprağı olarak kalan Kosova, 2008 yılının ilk günlerinde tekrar dünyanın ilgi odağı haline geldi. Çünkü Balkanlarda yeni bir devletin daha doğumu gerçekleşiyordu.

Nüfusunun yüzde 90'ı Arnavutlardan oluşan Kosova'nın bağımsızlığa giden sürecini analiz etmek amacıyla bir tarih turuna çıktığımızda; Slobodan Miloşeviç'in Kosova'da ateşlediği Sırp milliyetçiliğinin Yugoslavya'yı oluşturan halklar için çok ağır sonuçları olduğunu söylememiz mümkün olacaktır. Tito Yugoslavyası içerisinde 1974'te tam özerklik hakkına kavuşan Kosova, Sırbistan'da iktidara gelen Miloşeviç tarafından 1989 yılında tekrar Sırbistan'a bağlandı. Miloşeviç'in Bosna'yı ve Hırvatistan'da Sırpların yaşadığı bölgeleri de aynı şekilde Sırbistan'a bağlama planları sonucunda çıkan savaşlarda binlerce insan hayatını kaybetti.

Başarısızlıkların ardından 1990'ların ikinci yarısında Belgrat'ta gözler tekrar Kosova'ya çevrildi. Miloşeviç, Bosna'da kullandığı etnik temizlik silahını bu sefer Kosova'da Arnavutlar üzerinde denemek istedi. 1992-1995 yıllarındaki Bosna içsavaşıyla kan gölüne dönen Balkanlar, 3 yıllık aradan sonra yeni katliamlara tanıklık etti. Sırpların saldırılarında 10 bin Kosovalı hayatını kaybetti. 800 bin Kosovalı ise ya göç etti ya da yer değiştirmek zorunda kaldı. Miloşeviç'in geri adım atmamasının ardından Mart 1999'da NATO uçakları Sırp hedeflerini vurmaya başladı. Sırp güçlerinin yerini NATO aldı ve Kosova, BM kontrolüne girdi.

Bu arada yeni Sırp yönetimi, Kosova'ya geniş özerklik önerdi. Ancak bağımsızlık hedefleyen

Kosovalılar özerkliği yeterli görmedi. Kosova'nın nihai statüsünün belirlenmesi için 2005'den bu yana uluslararası toplumun gözetiminde devam eden süreç, Kosova Kurtuluş Ordusu'nun eski komutanlarından Haşim Taçi ve Devlet Başkanı Fatmir Seydiu öncülüğündeki Kosova Parlamentosu'nun 17 Şubat günü ilan ettiği "bağımsızlık" ile sona erdi. Yine aynı saatlerde, Bağımsız Kosova'nın yeni bayrağı, parlamentoda göndere çekilerek tanıtıldı. Üzerindeki altı yıldızla birlikte mavi fon üzerine sarı renklerde Kosova'nın sınırlarını gösteren bir bayrak olarak belirlenen Kosova Cumhuriyeti'nin bayrağı, o güne kadar kullanılan Arnavutluk bayrağının yerini aldı. Yeni Kosova Devleti'nin kuruluş ve uluslararası kabul görme sürecinde önemli bir misyon üstlenen hükümet; Kosova siyasetinin ana belirleyicileri olan Kosova Demokratik Partisi (PDK), Kosova Demokratik Ligi (LDK) ve azınlıkların katılımıyla oluşturuldu. Böylelikle; tam da uluslararası toplumun arzu ettiği şekilde, 'parlamentoda yeterli çoğunluğa sahip ve Arnavut kamuoyu tarafından benimsenen geniş tabanlı bir hükümet formülü' hayata geçirilmiş oldu.

Sürecin başından bu yana ülkenin bağımsızlığından yana bir politika izleyen ABD, bağımsız Kosova'yı hemen ertesi gün tanıdı. AB Genel İşler ve Dış İlişkiler Konseyi de "üye ülkelerin münferit olarak Kosova'yı tanımalarının" yolunu açtı. Türkiye, ilk 24 saat içinde Kosova'yı tanıyan ülkeler arasında yer alırken, İngiltere, Fransa, İtalya ve Almanya'nın da aralarında bulunduğu 17 AB üyesi ülke, AB Genel İşler ve Dış İlişkiler Konseyi'nin açtığı yoldan ilerleyerek, 18 Şubat 2008'de Kosova'yı tanıdı. Buna karşılık İspanya, Slovakya, Romanya, Güney Kıbrıs Rum Yönetimi ve Yunanistan Kosova'nın bağımsızlığının uluslararası hukuka aykırı olduğunu açıkladı. Sırbistan'a destek veren RF ise Kosova'nın bağımsızlığına sert bir şekilde karşı çıkarak, BM Güvenlik Konseyi (BMGK)'ni sürece dahil etme ve 1244 sayılı kararın geçerliliğini koruması yönündeki çabalarına hız kazandırdı.

Gelinen aşamada; Eski Yugoslavya'dan ortaya çıkan 7'nci Devlet olan ve bugüne kadar 43 devlet tarafından tanınan Kosova öznesinde yaşanan gelişmeler bununla sınırlı kalmadı. Kosovalı liderler, ülkede yönetimin BM'den devralınarak yeni kurumlarının oluşturulmasına imkan sağlayacak anayasayı da 7 Nisan günü imzaladı. BM'nin Kosova Özel Temsilcisi

Martti Ahtisaari'nin planı çərçevesində hazırlanan anayasada Kosova; 'bağımsız və egemen bir devlet' olaraq tanımlandı və yönetim şeklinin de "parlamentar cumhuriyet" olduğu belirtildi. Hem iç kamuoyunu, hem uluslararası toplumu memnun etmeye çalışan anayasa ile birlikte azınlıkların hakları da güvence altına alındı. Daha da ötesi, bazı Kosovalı Sırp'ların taşıdığı "Kosova'nın Sırbistan'dan bağımsızlığını ilan etmesinden sonra yeni kurulan ülkede güvence altında olmayacakları" endişesi giderilmeye çalışıldı. Kabul edilen yeni anayasa ile Kosova'da resmi diller, Arnavutça ve Sırpça oldu. Kosova'nın yüzde 70'i Müslüman kabul edilmekle birlikte laik bir devlet olduğu için anayasaya resmi din konulmadı ve bütün dinler eşit kabul edildi.

Sırp ve Rus muhalefetine rağmen, ABD-AB ve Türkiye'nin desteği ile bağımsız devlet olmayı başaran Kosova'yı, yeni bir devlet olarak daha pek çok sınavın beklediğini söylemek mümkün olacaktır. Kosova'nın ilan ettiği bağımsızlık, 1999'dan bu yana devam eden "statü sorununun" çözümü açısından ortaya konulan en gerçekçi seçenektir. Bununla birlikte; Kosova'nın "ayrı ulusal kimliğe sahip oldukları" gerekçesiyle bağımsızlık talebinde bulunan bölgeler açısından da emsal olma özelliği taşıyan bu seçenek, dünya siyaseti bağlamında yeni bir tartışma ortamı yaratmıştır. İşte bu yüzden Sırbistan ve Rusya Federasyonu tarafından birbirine yakın siyasal gerekçelerle, Arjantin tarafından ise, Falkland Adaları nedeniyle, Kosova'nın bağımsızlığının hiçbir zaman tanınmayacağı yolunda açıklamalar yapılırken, Küba, Vietnam ve Libya tarafından farklı siyasal nedenlerle Kosova'nın yakın gelecekte tanınmayacağı açıklandı.

Diğer yandan; Kosova Savaşı'nı adeta destanlaştıran Sırp milliyetçi söylemi içinde Kosova'nın 'kutsal topraklar' olarak tanımlandığı göz önünde tutulduğunda Sırbistan'ın diplomatik girişimlerin yanı sıra farklı bazı tedbirlere girişeceği öngörülmekte. Nitekim; Sırbistan kamuoyunun gündemini meşgul eden, "Kosovalı Sırp'ların çoğunlukta olduğu bölgelerin Sırbistan'a ilhakı" konusundaki tartışma da bu öngörüyle doğrulamakta.